

Jaroszowiec, Wojewódzki Szpital Chorób Płuc, 1926-1937 r.

1. Kategoria

Silva rerum

2. Położenie administracyjne

gm. Klucze, pow. olkuski, woj. małopolskie

3. Współrzędne

50.34341 19.61466

4. Kod w dokumentacji

Jaroszowiec-08-156

5. Data weryfikacji terenowej

10 maja 2016 r.



6. Opis

Szpital położony jest około 1,5 km na północny wschód od Jaroszowca. W pierwszym okresie swojego istnienia funkcjonował jako prewentorium, czyli zamknięty zakład zapobiegawczo-leczniczy przeznaczony dla dzieci i młodzieży w początkowym stadium gruźlicy. Szpital składa się z kompleksu budynków, z których większość wzniesiona została w okresie międzywojennym według projektu Jana Witkiewicza Koszczyca, wybitnego architekta, współtwórcy polskiego funkcjonalizmu w architekturze, a przy okazji ciotecznego brata Stanisława Ignacego Witkiewicza (Witkacego)*.

Inicjatorem budowy prewentorium był wojewoda kielecki Ignacy Manteuffel, którego imię otrzymała później nowa placówka. Lokalizację wybrano ze względu na dogodne warunki klimatyczne, będące jednym z głównych czynników leczniczych, wykorzystywanych przy zapobieganiu i leczeniu łagodnych objawów gruźlicy. Kamień węgielny pod budowę szpitala wmurowano 24 lipca 1929 roku w obecności Prezydenta RP Ignacego Mościckiego. Projekt autorstwa Jana Witkiewicza Koszczyca obejmował gmach główny, a także budynki mieszkalne dla personelu, budynki gospodarcze, stróżówkę przy stacji kolejowej i inne. Do dzisiaj największe wrażenie robi ukończony w 1934 roku budynek główny, który posiada charakterystyczną, łamaną, niemal w całości przeszkloną fasadę, wychodzącą na niewielki park z fontanną. Budynek był niezwykle nowoczesny jak na swoje czasy - zbudowany z żelbetu, wyposażony w centralne ogrzewanie, oświetlenie elektryczne i wentylację. Budowa całego kompleksu pochłonęła niebagatelną sumę 6 milionów złotych. *Główny budynek obecnego szpitala miał być w zamyśle architekta internatem. W planach było wybudowanie połączonych z gmachem głównym budynków szkoły z salą gimnastyczną, biblioteką i pracowniami oraz trzeciego budynku, w którym miał się znajdować szpitalny oddział izolacyjny, gabinet RTG, pracownie diagnostyczne i gabinet lekarzy. Jednak kryzys gospodarczy i związany z tym brak środków uniemożliwił realizację tych ambitnych planów.*

Otwarte oficjalnie 18 października 1937 roku sanatorium działało przez cały rok, przyjmując jednocześnie około 180 dzieci w wieku 6-14 lat. Pobyt trwał do sześciu miesięcy. Przyjmowano dzieci z lekkimi, początkowymi objawami gruźlicy. W ich kuracji stosowano przede wszystkim leczenie zachowawcze i farmakologiczne.

W czasie drugiej wojny światowej szpital przejęli Niemcy, organizując w nim kolejno szkołę, Urząd Celny,

a następnie szpital przeciwgruźliczy. W lipcu 1946 roku po ogólnym remoncie ponownie uruchomiono placówkę dla dzieci, które przyjmowano początkowo w spartańskich warunkach (m.in. brak łóżek). W latach 1959-1960 prewentorium dziecięce zostało przekształcone w sanatorium dla dorosłych. W późniejszych latach na leczeniu przebywał tu kilkakrotnie między innymi znany malarz prymitywista Nikifor Krynicki (Epifaniusz Drowniak). W 1976 roku placówka zmieniła nazwę na Wojewódzki Zespół Leczniczo-Rehabilitacyjny, a od roku 1984 funkcjonuje jako Wojewódzki Szpital Chorób Płuc w Jaroszewcu. Przeprowadzona na początku XXI wieku kompleksowa modernizacja podniosła poziom świadczonych usług medycznych oraz przywróciła pierwotne walory architektoniczne kompleksu.

7. Źródła i materiały

*Opis przygotowany na podstawie artykułu Jacka Sypienia, *Szpital w Jaroszewcu i jego niezwykle architekt*, w: *Ilcusiana*, 2010, nr 3, s. 52-61. Wersja online:

http://www.biblioteka.olkusz.pl/biblioteka/images/wydawnictwa/wydawnictwa-ciagle/Ilcusiana/ilcusiana_3.pdf, dost. 31.08.2016. (cytat wykorzystany w tekście pochodzi także z tego artykułu).

8. Varia

9. Dodatkowe fotografie obiektu

